

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is an author's version which may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/95103>

Please be advised that this information was generated on 2019-11-22 and may be subject to change.

Homnij 99.7

Jesaja 64

Marcus 13:24-37

1e zondag advent 1999 - *Flarden van licht*

Woord

Je moet behoorlijk ver weg zijn, dachten wij. Behoorlijk ver weg, wanneer je roept: >wij hebben ons allemaal verontreinigd=. Dat dachten wij in ons preekgesprek. We zijn immers allemaal redelijke mensen!? Ok, iedereen heeft wel een tic, toegegeven. Maar smetvrees, in die mate? Dat is niet meer gezond. Als je zélf zegt: >heel onze gerechtigheid is als bevlekte kleren=, dan ga je toch hulp vragen! Als je ons allemaal ziet >als verwelkte bladeren=: dan heb je té veel last van het weer in het najaar. Je moet dan behoorlijk ver weg zijn, dachten wij. Wie zegt er nou: >U bent kwaad, want wij zondigden. Niemand heeft de moed om op u te steunen... U hebt ons prijsgegeven aan onze schuld=. Daar heb je het weer. Dat vervloekte schuldgevoel. Smetvrees. Schuldgevoel. Gevoelens van depressie. En dat alles in naam van God! Ad - vent? Toe - komst? Flarden van licht? We dachten: je moet behoorlijk ver weg zijn.

Ze wáren ook behoorlijk ver weg: de mensen wier ervaringen en geschiedenissen huizen in deze woorden van het boek Jesaja. Ze waren behoorlijk ver weg. Uit oorden van deportatie terug gelopen naar hun verre thuisland. Vluchtelingen. Met de moed der wanhoop naar huis teruggekeerd op zinderende dagen en in koude nachten. Teruggekeerd met vooral één beeld voor ogen, een beeld dat hen generaties lang geholpen had, geholpen had om in een toekomst te geloven. Leven langs de wegen van een *tsaddik*, een rechtvaardige wiens grond ligt in Sion, een rechtvaardige wiens toekomst ligt in de herinnering aan Jeruzalem, de vaderstad.

Nu zijn ze terug bij de achtergeblevenen. Worden geconfronteerd met een ont - stellende, vreselijke werkelijkheid. >Sion een woestenij. Jeruzalem een wildernis. Ons heilig, prachtig huis een prooi geworden van laaiend vuur. Al wat ons dierbaar is, ... in puin=. Ze waren dus ook van behoorlijk ver weg gekomen. En ze klagen. Ze klagen God aan. Houd jij, Heer, je nog in? Blijf je zwijgen? Je ziet hier ménsen, je ziet hier mensen die recht doen, die *tsaddik* zijn en die jouw wegen gedenken, die leven met jouw wegen voor ogen. Wij zijn mensen die jou vertrouwden! Dit kán toch niet? Jij doet >schrikwekkende dingen=, maar nu laat je ons >leeggeschud= aan het lot over. >Hoog te paard rijdt onrecht langs de wegen=. Het zijn >schrikwekkende dingen die wij niet verwachten=. We kenden je toch! Eens >scheurde je de hemel open om af te dalen=. Maar nu? >Jij die nog woorden als recht en vrede, liefde, broze kostbaarheden hebt vergaard; liefde: voor wie bewaard? Vrede: hoe maak jij vrede?=. Niemand heeft er nog van je gehoord. Jouw hemel zwijgt. Het wolkendek blijft gesloten. Hoe kan een vader zijn kinderen slaan? Hoe kan een boetseerder zijn beelden vernielen?

Ze zijn dus behoorlijk ver weg, de terug gekeerde vluchtelingen wier ervaringen huizen in deze woorden van het boek Jesaja. Behoorlijk ver weg.

Maar wie kan volhouden dat een klacht altijd een teken van zwakte is? Wie kan staande houden dat een aanklacht altijd een teken is van onvermogen, een teken van

dat vervloekte schuldgevoel, een uiting van depressie? Soms uit zich vitaliteit in een hartgrondige klacht. Niemand ben je, slaven, halve wereld, zwart, naamloos ik, in bloed gesmoord.

Om de beklemming van hun klacht te wéérstaan, doen deze vluchtelingen iets dat reeds eeuwen tevoren een goede keuze was gebleken, een probate keuze om te overleven en om niet ten onder te gaan onder het gewicht van de klacht. Wat ze doen? Ze herscheppen de boosaardigheid die hen als een stormwind toewaait in een misslag die in hun hart schuilt; ze herscheppen de brandende zindering van een hitte die hen verwelkt in een misslag die in hun verantwoordelijkheid schuilt; ze herscheppen de bevlekking op hun kleren in een falen van hun vrijheidsbesef. Ze zeggen: God, je bent kwaad omdat wij zondigden.

En zo kwamen ze wél thuis.

Daar kijk je van op. Dacht je net niet: dus toch? Kan een besef van zonde probaat zijn als je moet overleven? Kan dat besef dat je verantwoordelijkheid faalt, je weghalen uit de depressie? Kan dat besef dat in mijn vrijheid misslagen huizen, aan smetvrees een einde maken? Is dat geen vluchtelingen-praat? Praat van mensen die hun eigen verantwoordelijkheid ontvluchten? Praat van mensen die rijp zijn voor een divan bij Freud? In de Marcustekst staat een prachtige zin die opheldert wat vluchtelingen-praat eigenlijk is: je dient waakzaam te zijn en te zorgen dat je niet slaapt als de toekomst aanbreekt. >Midden in de nacht of bij het eerste ochtendlicht= kan het gebeuren! Een vluchteling heeft niet de luxe om rustig te slapen en de dingen over zich héén te laten komen. Wie praat over zonde, wie praat over misslagen die in onze vrijheid huizen, scherpt z=n besef van de dagen en uren die aanbreken. Wie praat over zonde, scherpt zijn besef van de weg die je gaat. Schuldgevoel, depressies, smetvrees: juist die zaken kunnen worden bestreden met een besef van zonde. Paulus wist het al, en Luther, en zo vele anderen: echt besef van zonde scherpt je vrijheidszin en snijdt schuldgevoel, depressies en smetvrees uit je weg.

Zo kwamen ze dus wél thuis, toen ze al waren gearriveerd: de vluchtelingen wier levenservaringen huizen in deze woorden van het boek Jesaja. Ze klagen God aan. En horen een besef van zonde aankondigen. Want het is de profeet die hier spreekt. Aanklacht en zonde: beiden >n zijde van dezelfde medaille. Beiden >n kant van een aangescherpt besef van vrijheid. Alleen wie vrij is, kan z=n partner om compassie bidden. Alleen wie vrij is, kan z=n partner tot mededogen bewegen. Alleen voor wie vrij is, is er in het verhaal van vluchtelingen een >en toch=. >Toch worden wij gered=. >Toch, Heer, ben jij onze vader, toch zijn wij beelden uit jouw hand=. Alleen wie vrij is, wordt niet gek wanneer je ontdekt dat de bergen niet meer wegvloeien. >Toch moet je niet eeuwig blijven mokken=. > Toch moet je jouw stem niet overschreeuwen=.

Vluchtelingen gedenken wij vandaag. Vluchtelingen die vrij genoeg waren geworden om te overleven terwijl hij zweeg. Vandaag gedenken we dat je kunt leven, leven kunt met hun flarden van licht. Misschien is dat een belangrijke reden om vluchtelingen te gedenken. Dat de weg van een mens >een om-weg van jou naar jezelf= is, zoals de dichter Paul Celan het uitdrukte. En dat de Naam van God Niemand luidt:

>Niemand kneedt ons nogmaals uit aarde en leem
Niemand beleest onze stof
Niemand=

(uit: Paul Celan, *Gedichten*. Baarn 1988, 65)

Het zij zo.

[Toine van den Hoogen]